

POZNÁMKY K TYPOLÓGII SAKRÁLNEJ HUDBY (OD PIESNÍ ĽUDU K FIGURÁLNEJ HUDBE)

DARINA MÚDRA

PhDr. Darina Múdra, DrSc.; Ústav hudobnej vedy SAV, Dúbravská cesta 9, 841 04 Bratislava 4; e-mail: musicology@savba.sk

ABSTRACT

In researching the culture of sacred music (of the Roman Catholic Church, the major denomination) during the period of classicism on the territory of present-day Slovakia, we have reached a new stage of knowledge, enabling us by novel means to reassess the received image of how that culture was nurtured in our land. The new findings concern places where the musical art was cultivated (which can now be connected in the form of a musical network), musicians and musical families, the instrumentarium (organs and other instruments), and the repertoire. The creation of a musical network has been made possible by an exceptionally rich new factography with a powerful argumentative force, and also by a new typology based on criteria of a supremely musical nature (and secondarily, of a universal cultural nature). The decisive criterion was the character and level of performance practice, as applied in the given period.

Key words: typology, changes, performance practice, canonical visitations, music, database

Úvod

Vo výskume problematiky sakrálnej hudobnej kultúry (majoritnej rímskokatolíckej cirkvi) v epoche klasicizmu sme dospeli do štádia poznania, ktoré umožnilo novým spôsobom prehodnotiť obraz pestovania sakrálnej hudobnej kultúry na našom území. Pre teritórium Horného Uhorska, teda dnešného Slovenska, bola totiž ešte aj v štýlovej epoche klasicizmu charakteristická (historicky podmienená) prevaha sakrálnej hudby nad profánnou, čo zvýraznilo význam miest jej pestovania. Vďaka radikálnemu nárastu faktografie (získanej výskumom kanonických vizitácií) a zásluhou novej typológie

(s kritériami výsostne hudobného charakteru) sa podarilo nielen vyplniť mnohé biele miesta v doteraz platnej mozaike našich hudobných dejín, ale tiež korigovať viaceré (časom svojho vzniku podmienené) tvrdenia.

I. Premeny typológie

Doterajšia typológia miest pestovania hudby na Slovensku v rozmedzí rokov asi 1750 – 1830 bola založená prevažne na **kritériách nehudobného charakteru**. Tie sa opierali o stupeň hospodárskej rozvinutosti lokality, jej politicko-spoločenský status, a následne z toho sa odvodzovala aj miera kultúrnej (teda aj hudobnej) rozvinutosti. Tento druh typológie nájdeme uplatnený vo väčšine zatiaľ u nás publikovaných dejín hudby syntetizujúceho charakteru. V tomto smere výnimku tvorí iba publikácia **Konštantína Hudeca** *Vývin hudobnej kultúry na Slovensku* (1949).¹ Hudec zahrnul klasicizmus do kapitoly *Pobaroková hudba*. Jeho historickú existenciu však zároveň poprel tvrdením „Ťažko by bolo u nás hovoriť o klasickej alebo romantickej hudbe.“ Ako stredisko hudby si jeho pozornosť vyslúžila iba Bratislava. Niekoľko ďalších lokalít spájal s pobytom skladateľov.

Len osem rokov po Hudecovej práci vyšli na pôde SAV prvé synteticky zamerané tzv. akademické *Dejiny slovenskej hudby* (1957),² a to ako kolektívne dielo. **Ivan Hrušovský** sa ujal spracovania dovtedy „neexistujúceho“ klasicizmu.³ Ako základné kritérium jeho členenia použil rozdelenie na oblasť svetskej a cirkevnej hudby. V prvej skupine zohľadnil hudobnú kultúru tých miest, ktoré v rámci župného členenia Horného Uhorska patrili k najrozvinutejším. Ostatné spomenul len ako miesta pobytu významných skladateľov, prípadne interpretov. Podobný kľúč členenia uplatnil Hrušovský aj v oblasti sakrálnej hudby. Rozhodujúcimi pre výber miest sa stali zachované notové zbierky, predovšetkým reholí a v „zašifrovanej“ podobe aj biskupstiev. Treba zdôrazniť fakt, že uplatňovanú typológiu lokalít zásadným spôsobom determinovala vládnuca ideológia doby. Venovať sa otvorene cirkevnej hudobnej kultúre a jej mecenom bolo prinajmenšom nevhodné, ak nie priamo zakázané.

Typológii Ivana Hrušovského bola blízka aj typológia miest pestovania hudby, ktorú uplatnil **Ladislav Mokrý** v 70. rokoch 20. storočia.⁴ Mokrý sa rozhodol členiť klasicizmus na dve tematické oblasti, a to na hudobné centrá (Bratislava a Košice) a na vidiecke kapely. Pod kapely „ukryl“ všetky ostatné miesta uplatnenia hudobnej kultúry na vidieku, ktoré boli prevažne sakrálneho charakteru. Pre ich ďalšiu diferenciaciu pokladal Mokrý za rozhodujúci charakter hudobného mecenstva. Všetko napokon prezentoval cez profily skladateľských osobností.

¹ HUDEC, Konštantín: *Vývin hudobnej kultúry na Slovensku*. Bratislava : Slovenská akadémia vied a umení, 1949, s. 55-62.

² *Dejiny slovenskej hudby*. Kolektív autorov. Ed. Ladislav Burlas, Ladislav Mokrý, Zdeněk Nováček. Bratislava : Vydavateľstvo Slovenskej akadémie vied, 1957, 540 s., 4432/56- IV/1-20.

³ HRUŠOVSKÝ, Ivan: Klasicistická hudba na prelome 18. a 19. storočia. In: *Dejiny slovenskej hudby*. Ed. Ladislav Burlas, Ladislav Mokrý, Zdeněk Nováček. Bratislava : Vydavateľstvo Slovenskej akadémie vied, 1957, s. 157-216, 4432/56-IV/1-20.

⁴ MOKRÝ, Ladislav: Hudební klasicizmus (1780 – 1850). In: *Československá vlastivěda díl IX, Umění, svazek 3, Hudba*. Ed. Mirko Očadlík, Robert Smetana. Praha : Horizont, 1971, s. 329-335.

Počiatok zmien v typológii, a to v zmysle posunu od nehudobných kritérií ku kritériám hudobnej povahy, spájame s menom **Richarda Rybariča**. V jeho syntéze *Hudba. Hudba epochy klasicizmu* (1979)⁵ nájdeme diferenciaciu miest pestovania hudby na základe profilu notových zbierok, a to podľa v nich obsiahnutého hudobného repertoára. Ďalším určujúcim kritériom bola pre Rybariča skladateľská orientácia hudobníkov (na európske alebo na ľudové vzory). Treba pripomenúť, že v súvislosti s pokračujúcim výskumom epochy klasicizmu osobitne zdôrazňoval výskum úrovne, charakteru a organizácie hudobného života.

Premeny typológie hudobného života načrtnuté R. Rybaričom zásadným spôsobom rozvinula syntéza **Dariny Múdrej** z 90. rokov 20. storočia.⁶ V nich sa stali nadradenými odhalené špecifiká hudobného repertoára. Zvlášť výrazné boli v rámci geografických celkov Slovenska, ktoré autorka nazvala hudobnokultúrne okruhy (západo-, stredo-, východoslovenský a spišský). Charakteristické znaky v nich najlepšie prezentoval práve hudobný repertoár hudobne vyspelých lokalít. Ten bol kľúčový aj pri následnom hierarchickom rozvrstvení lokalít hudby na Slovensku na základe miery ich hudobného rozvoja. Treba povedať, že v rámci miest sa v tom čase ešte nezohľadňovali všetky úrovne pestovania hudobného umenia. Podľa kvalitatívneho kritéria prezentovala Múdra hudobné lokality nielen v *Dejinách hudobnej kultúry na Slovensku II. Klasicizmus* (1993),⁷ ale aj v tzv. ikonografických dejinách klasicizmu, nazvaných *Hudobný klasicizmus na Slovensku v dobových dokumentoch* (1996).⁸ Obe publikácie spájala primárna prezentácia hudby klasicizmu prostredníctvom hudobného repertoára, a to v rámci spomenutých okruhov. Až kapitola *Hudba klasicizmu* ako súčasť kolektívnej práce *Dejiny slovenskej hudby* (v roku 1996⁹ vyšla ako slovenská, v roku 2003¹⁰ ako anglická verzia) rozšírila typológiu o ďalší pohľad, a to o formy šírenia hudby z pohľadu zastúpených hudobných druhov a foriem.

II. Nová typológia

Zmenu kritérií a prechod z kritérií nehudobného charakteru na **kritériá** výsostne **hudobnej povahy** umožnila nová argumentačná faktografická databáza.¹¹ Jej vznik bol dôsledkom dlhoročného výskumu skutočností hudobnej povahy, ktoré boli obsa-

⁵ RYBARIČ, Richard: *Hudba. Hudba epochy klasicizmu*. In: *Slovensko, Kultúra I. časť*. Ed. Stanislav Šmatlák, Bratislava : Obzor, 1979, s. 535-541, 65-053-79, 735-21-85/8.

⁶ MÚDRA, Darina: *Dejiny hudobnej kultúry na Slovensku II. Klasicizmus*. Bratislava : Vydavateľstvo Slovenského hudobného fondu, 1993.

⁷ Pozri Ref. 6.

⁸ MÚDRA, Darina: *Hudobný klasicizmus na Slovensku v dobových dokumentoch / Musikalische Klassik in der Slowakei in Zeitdokumenten*. Bratislava : Ister Science, 1996.

⁹ MÚDRA, Darina: *Hudba klasicizmu*. In: *Dejiny slovenskej hudby od najstarších čias po súčasnosť*. Ed. Oskár Elschek. Bratislava : Ústav hudobnej vedy Slovenskej akadémie vied, ASCO Art & Science, 1996, s. 139-194.

¹⁰ MÚDRA, Darina: *Classicism*. In: *A History of Slovak Music from the Earliest Times to The Present*. Ed. Oskár Elschek. Bratislava : VEDA, Publisher of the Slovak Academy of Sciences, 2003, s. 155-221.

¹¹ MÚDRA, Darina: *Topografia hudby klasicizmu na Slovensku (z pohľadu kanonických vizitácií)*. Bratislava : VEDA, vydavateľstvo Slovenskej akadémie vied, 2019, s. 485-901, 903-946.

hom kanonických vizitácií rímskokatolíckej cirkvi.¹² Naše výskumy vizitačných protokolov sa viazali na sakrálnu hudobnú kultúru na Slovensku v epoche klasicizmu. V týchto súvislostiach treba pripomenúť fakt, že kanonické vizitácie patria k archívnym dokumentom, ktorých údaje boli vždy verifikované. Tým odkryté skutočnosti získali na hodnovernosti. Rozhodujúcim kritériom **novej typológie** sa stal **charakter a úroveň interpretačnej praxe**.

Charakter interpretačnej praxe

Pre odhalenie vlastností interpretačnej praxe treba prioritne skúmať spôsob pestovania cirkevnej hudby uplatnený u nás v klasicizme. Možno konštatovať, že hudobná prax v oblasti katolíckej sakrálny hudby na Slovensku obsiahla tri základné úrovne. Vývojovo smerovala **od najjednoduchších foriem**, a to bol spev ľudu,¹³ ktorý sprevádzal organ, až **po najzložitejšiu formu**, ktorú reprezentovala *musica figuralis*. Tá bola vnímaná ako najdokonalejšia podoba hudobnej tvorby doby a stala sa tak „cieľovou stanicou“ interpretačného úsilia hudobníkov.¹⁴ Medzi najnižšou a najvyššou formou sa nachádzala stredne vyspelá, značne improvizačná forma, ktorú označujeme ako *con trombe e tympani* a rôzne stupne jej prechodu od *con trombe e tympani* k *musica figuralis*.

Pokúsme sa priblížiť vyššie spomenuté podoby **interpretačnej praxe** a ich **charakter** v čase trvania klasicizmu:

1. Najnižšiu a najjednoduchšiu podobu uvádzania vokálno-inštrumentálneho diela sakrálny hudby katolíckej cirkvi reprezentoval **spev ľudu sprevádzaný hrou na organe**. Obvyklý bol v malých, hudobne málo vyspelých lokalitách (dediny a mestecká malého hospodársko-kultúrneho významu).¹⁵ Predpokladáme, že vo väčšine týchto lokalít patril k jedinej podobe uplatnenej hudobnej praxe. Pokiaľ sa spev ľudu podoprený organovou hrou vžil vo farskom, teda materskom kostole, bolo samozrejmosťou, že ju farský organista preniesol aj do filiálneho, resp. filiálnych kostolov, ktoré spadali do jeho zamestnaneckých kompetencií, a to za predpokladu, že filiálne kostoly disponovali organom.

¹² Tamtiež, s. 51-77.

¹³ RUŠČIN, Peter – VESELOVSKÁ, Eva – KENDROVÁ, Zlatica: *Duchovná pieseň medzi písomnou a ústnou tradíciou. Súvislosti hymnologických prameňov z územia Slovenska*. Bratislava : Ústav hudobnej vedy SAV, 2019. RUŠČIN, Ref. 13, *Hymnologické pramene a ústna tradícia*, s. 4-8; *Vplyvy českých kancionálov v slovenských katolíckych rukopisných prameňoch z rokov 1657 – 1809*, s. 189-242; *Prehľad duchovných piesní českých kancionálov v slovenských katolíckych rukopisných prameňoch z rokov 1657 – 1809*, s. 243-269; *Edícia melódií k textom českých duchovných piesní vo vybraných slovenských katolíckych rukopisných prameňoch do roku 1809*, s. 270-320. Ako vzácnu chvíľu slovenskej muzikológie hodnotím publikačné sprístupnenie dlhoročných bádání Petra Ruščina a Dariny Múdrej (pozri Ref. 13 a 11). Ruščin v oblasti duchovnej piesne z územia Slovenska hľadal odpovede na otázky „aké“ piesňové útvary sa u nás uplatnili, teda ich charakter a zdroje vplyvu. Múdra skúmala, „kde“ a „ako“ sa uplatnili, teda špecifiká a predpokladanú úroveň uplatnenej interpretačnej praxe. Tú determinovala technická výbava organov a hudobné kvality interpretov, hlavne organistov.

¹⁴ MÚDRA, Ref. 6, s. 40-48. MÚDRA, Ref. 9, s. 150-154. MÚDRA, Ref. 11, s. 96-97.

¹⁵ Pozri Prílohu 1.

Pre chóry kostolov spomenutých hudobne nevýznamných lokalít boli príznačné prevažne „malé“ organy s počtom 2 – 5 registrov. Ojedinele to mohli byť aj väčšie (5- až 6-registrové) organy.¹⁶ Ich technické kapacity však často nedokázali organisti (pre svoju hudobnú nepripravenosť) v plnej miere využívať. Neochota prejsť na hudobne vyššiu, a tým aj náročnejšiu, formu hudobnej praxe kostolov nevýznamných lokalít mala niekedy okrem personálnych aj svoje ekonomické príčiny. Obvykle to však bol prejav hudobných obmedzení organistov, ich nedostatočného školenia, prípadne deficitu v oblasti hudobného talentu.

Základnou funkciou organa a tým hlavnou úlohou organistu v rámci hudobnej praxe označenej ako spev ľudu s organom bolo, aby udržal masu spievajúcich v jednotnom tempe, rytme a podporil tiež intonačnú čistotu spevu zvýraznením najvyššieho hlasu diela. Uplatňovaný generálny bas (jeho ovládanie vizitátori zvlášť vyzdvihovali v súvislosti s hodnotením organistu) dodal predvádzanej hudbe „ukotvenie“ a zvukovú plnosť.

Dosiaľ nepoznanou súčasťou vizitáčných protokolov sú hodnotenia vizitátorov viazané na hudobníkov, predovšetkým na organistov.¹⁷ Ich súčasťou bola prezentácia ľudského, morálneho, pedagogického a hudobného profilu hodnoteného. Osobitne sa vyzdvihovala dĺžka, kvalita a miesto získaného pedagogického školenia. Jeho neodmysliteľnou súčasťou bolo ovládanie všetkých zručností potrebných pre zastávanie pozície organistu. V hľadáčkovi vizitátora bol najmä talent, hudobná pohotovosť a hudobné kvality hry organistu. Výsledkom postoja reprezentantov cirkvi boli stručné, ale veľavravné konštatovania: „*callet Musicam; Musicus bonus; Organum bene pulsat; in pulsu Organo excellent; Cantor bonus; Fidium et Tubarum ... optime gnarus*“.¹⁸ Vysoko sa cenila dobrá znalosť generálneho basu a znalosť *musica figuralis*. Vo vizitáciách okrem slov chvály nájdeme aj vztýčený výstražný prst posudzujúceho. O tom svedčilo, napríklad, vážne napomenutie adresované v roku 1766 zliechovskému organistovi Joanesovi Paulikovi.¹⁹ Voľne preložený text znie: „Spoznali sme, že sa v niektorých piesňach v moduláciách odchyľuje od predpísaných melódií. Žiadame si, aby zachovával jednotnosť.“ Nevieme, či príčinou „svojoľnosti“ organistu bol nízky stupeň školenia, prípadne jeho úplná absencia, alebo naopak, či nešlo o talentovaného ľudového hudobníka, zvyknutého improvizovať nielen v ľudovej hudbe, ale aj v oblasti cirkevnej hudby, kde sa podľa vizitátora ukázalo toto úsilie ako nadbytočné, ba až nežiaduce.

2. **Vyššiu podobu** vokálno-inštrumentálnych hudobných produkcií katolíckych kostolov označujeme (s odvolaním sa na výskumy Richarda Rybariča²⁰) ako *prax con trombe e tympani*, alebo *con tubis e tympani*. Táto interpretačná prax našla svoj „druhý život“ v omšiach druhej polovice 18. storočia. Štandardné obsadenie diel tejto

¹⁶ Tamtiež. Pozri tiež Prílohy, Úvod.

¹⁷ MŮDRA, Ref. 11, s. 485-901. Pozri mikromonografie lokalít, meno a priezvisko hudobníka a odkaz na následnú poznámku 3.

¹⁸ Tamtiež, s. 152-153, 215, 240, 271.

¹⁹ Tamtiež, s. 153.

²⁰ RYBARIČ, Richard: „Con trombe e tympani“ – k problematike barokového štýlu v hudbe strednej Európy. In: *Problémy umenia 16. – 18. storočia* (zborník referátov zo sympózia). Ed. Ján Bačkoš. Bratislava : Umenovedný ústav Slovenskej akadémie vied, 1987, s. 172-179.

skupiny tvoril vokálny štvorhlas (soprán, alt, tenor, bas) a organ. Keďže sláčikové nástroje sa neobsadzovali, imitoval ich organ. K nemu sa pre plnosť zvuku pridávali buď „jagavé“ klaríny, alebo „matnejšie trombóny“. Rytmický základ zabezpečovali tympany. Poznávacím znakom interpretačnej praxe *con trombe e tympani* bolo, že diela sa nenotovali v plnom rozsahu. Táto skutočnosť „uvoľnila ruky“ improvizácii, pokiaľ to však schopnosti hudobníkov umožňovali.

Osobitnú podobu interpretačnej praxe predstavovali **rôzne stupne prechodu od formy *con trombe e tympani* k dielam *musica figuralis***. Podstatu zmien tvoril predovšetkým príklon k záväznej podobe notového záznamu diela a opúšťanie prvku improvizácie. K ďalším významným zmenám, doloženým²¹ práve na základe záznamov kanonických vizitácií, patrili zmeny v hudobnom inštrumentári chórov kostolov lokalít s rozvinutejšou hudobnou kultúrou. Okrem organa (s počtom 6 – 7 a viac registrov) bola nevyhnutná prítomnosť aj iných hudobných nástrojov. K najpočetnejšie doloženým patrili spočiatku 2 „*trombe*“, 2 „*tubis*“ a 1 – 2 tympany. V prvej fáze štýlových premien klasicizmu pribudli husle, označované ako „*Fides, Fidibus*“, prípadne ako „*Violino, Violini*“. Po nich zo skupiny sláčikových inštrumentov nasledovali nástroje z rodiny kontrabasov a viol. Ako posledné zvyklo na chóre pribudnúť violončelo. Ďalší inštrumentár kostolov bol spojený so skupinou dychových nástrojov. Menil sa v závislosti od „času“ v ktorom sa príslušné zmeny inštrumentára realizovali. Pod „časom“ máme na mysli fázu štýlového formovania a dozrievania hudobného jazyka klasicizmu na území Slovenska v rámci procesu premien od podoby raného do podoby vrcholného klasicizmu. Tento „prerod“ sa z pohľadu časovej realizácie líšil v jednotlivých častiach Slovenska. Sledovať ho môžeme veľmi výpovedne práve na premenách inštrumentára chórov katolíckych kostolov, a to tak v rámci geografických celkov, ktoré tvorili stolice, ako aj v kontexte hudobnokultúrnych okruhov Slovenska.²²

V rámci značne zjednodušeného pohľadu na problematiku zmien inštrumentára epochy klasicizmu môžeme konštatovať, že z ostatných dychových hudobných nástrojov medzi prvými pribudli obvykle flauty, lesné rohy a hoboje. Pomerne zriedkavo bol dokumentovaný fagot. Až neskôr, hlavne v zámožnejších, dobre finančne situovaných lokalitách máme doložený klarinet, pikoly a úplne výnimočne aj anglický roh, prípadne „*Serpenth*“. Skupinu bicích nástrojov (bez rozdielu na význam lokality) zastupovali na celom území Slovenska tympany. Ostatné bicie nástroje – tamburína, triangel alebo „*Glocken-Spiel*“, patrili výlučne do inštrumentára vyspelých centier hudby. To isté platí aj o prítomnosti „*tuba pastoritia*“ ako aj o ojedinelom výskyte „*clavicordum*“ na chóre katolíckeho kostola.²³

3. V rámci aplikovanej typológie, ktorá vychádzala z úrovne interpretačnej praxe, za „**cieľovú stanicu**“ interpretov sa už aj vo svojej dobe považovala tzv. figurálna hudba, teda *musica figuralis*.²⁴ Išlo o umelecky náročné kompozície určené pre hlasy (sólové a pre miešaný zbor spevákov) a orchester. Jeho základ tvorili sláčikové nástroje a tympany. Zloženie ďalších zastúpených dychových nástrojov sa menilo podľa fázy formovania vyjadrovacích prostriedkov doby klasicizmu a ekonomických možností

²¹ Pozri Prílohu 2.

²² Tamtiež. MÚDRA, Ref. 11, s. 99-286.

²³ Pozri Prílohu 2.

²⁴ MÚDRA, Ref. 11, s. 96-97, 101-133, 197-210, 231-235, 255-266.

kostola. Figurálne diela ako také pokrývali širokú škálu hudobného „zaodenia“ kompozícií. Určujúcim pritom bol nielen obsah uplatneného textu, ale aj príležitosť, pre ktorú diela vznikali a pri ktorej sa interpretovali.²⁵

Cieľom interpretačného snaženia hudobníkov, ako sme to viackrát zdôraznili, bola originálna podoba *musica figuralis*, teda diela uvádzané v **skladateľom predpísanej notovej podobe**. V kategórii figurálnej hudby klasicizmu možno na Slovensku hovoriť o dvoch prístupoch k zvukovej realizácii figurálnych diel. Hudobne nižšiu úroveň „figurálnosti“ predstavovali **verzie skladieb adaptované na miestne interpretačné možnosti**.²⁶ Je to skupina figurálnych diel, k interpretácii ktorých chýbali na chóre kostola niektoré z hudobných nástrojov (hlavne zo skupiny plechových dychových nástrojov) a ktoré nebolo možné zapožičať si (obvykle spolu aj s hudobníkmi) z niektorého z okolitých kostolných chórov. V takej situácii sa problém vyriešil tak, že príslušné **party** sa z partitúry diela jednoducho „**vynechali**“. Ako oveľa bolestivejši sa javí druhý spôsob „lokálnych úprav“ diel figurálnej hudby. Ten predstavoval **zásahy do samotnej štruktúry skladby**, a to „**vyškrtnutím**“ interpretačne náročných a miestnymi hudobníkmi nezvládnuteľných úsekov kompozície, niekedy značného rozsahu. „Škrty“ diel sú doložené nielen na vidieku, ale aj v notových zbierkach hlavných centier hudby doby, ale aj v prostredí biskupských hudobníkov, ba dokonca aj v samotnej „**riadiacej veži**“, ktorú reprezentoval bratislavský kostol sv. Martina, v tom čase kostol prímasa, hlavy katolíckej cirkvi v Uhorsku. Napokon treba vysloviť len poľutovanie nad faktom, že z historického a aj muzikologického pohľadu nie nezaujímavá prax vynechávania (prípadne upravovania) nástrojových partov alebo skracovania diel „škrtnutím“, ktorú determinoval interpretačný potenciál hudobníkov, ostala u nás zatiaľ bádateľsky nepovšimnutá.

Úroveň interpretačnej praxe

Rozhodujúcim kritériom novej typológie sa stal nielen charakter, ale aj **úroveň interpretačnej praxe** v období klasicizmu. Treba upozorniť na to, že tento aspekt interpretačnej praxe možno rekonštruovať takmer výlučne na základe informácií získaných výskumom kanonických vizitácií. Dôkazom tohto tvrdenia je obsah Príloh 1 – 3.

Úroveň interpretačnej praxe umožňujú odhaliť novozískané údaje:

- a) o **organoch** (počte ich registrov, prítomnosti pedála, faktov o celkovom technickom stave nástroja, jeho vzniku, reparáciách, zvukových a výtvarno-estetických znakov organa a i.);²⁷
- b) o stave a premenách **ostatného hudobného inštrumentára** kostolov, a tým pripravenosti hudobníkov k realizácii niektorej z vyšších úrovní hudobnej interpretačnej praxe;²⁸

²⁵ MÚDRA, Darina: K problematike vzťahu sakrálnych a profánnych hudobných druhov a foriem doby klasicizmu. In: *Duchovná hudba v premenách času. Hudobné druhy a žánre*. Ed. Jana Lengová. Prešov : Súzvuk, 2001, s. 11-19.

²⁶ MÚDRA, Ref. 6, s. 47.

²⁷ Pozri Prílohu 1 a 2.

²⁸ Pozri Prílohu 2.

- c) o kvalitatívnom a kvantitatívnom profile a obsahu zachovaných notových zbierok;²⁹
- d) z dosiaľ neznámych dobových inventárov, ktoré dopĺňajú profil hudobného repertoára a inštrumentára;³⁰
- e) o zatiaľ nepoznaných miestach uplatnenia *musica figuralis*. Na mysl máme tie miesta, z ktorých sa nezachovali žiadne iné informácie o charaktere hudobného života;³¹
- f) o dosiaľ nepoznaných hodnoteniach vizitátorov zameraných na interpretov, najmä organistov. Vzťahovali sa predovšetkým na ich talent, interpretačné zručnosti a na schopnosť rešpektovať dobou požadované interpretačné zvyklosti.³²

III. Zhrnutie na záver

Systematický celostný výskum kanonických vizitácií (vyše 1620 vizitačných protokolov³³) majoritnej rímskokatolíckej cirkvi približne z rokov 1750 – 1830, teda z epochy klasicizmu, obohatil poznanie sakrálnej hudobnej kultúry na Slovensku o nebývalé množstvo historických skutočností.

Súbor nových faktov

Pramenná databáza, ktorá vzišla z výskumu vizitácií, obsahuje vyše 1016 miest pestovania hudby,³⁴ viac ako 1650 mien hudobníkov (prevažne organistov³⁵), evidenciu vyše 1670 dobových organov³⁶ a ostatných hudobných inštrumentov³⁷ z teritória Slovenska a tiež obraz dobového hudobného repertoára doplnený informáciami z dosiaľ neznámych inventárov.³⁸ Toto všetko sústredila a ponúkla po prvý raz verejnosti Darina Múdra v publikácii *Topografia hudby klasicizmu na Slovensku (z pohľadu kanonických vizitácií)*, vydanéj vydavateľstvom Slovenskej akadémie vied Veda (Bratislava 2019).

Bádateľská „prvoorba“

Treba pripomenúť, že D. Múdrú (na ploche viac ako 1 300 strán) prezentovaný a vyhodnotený súbor faktov k predmetnej problematike nie je zatiaľ úplný, ale ku kompletности sa približujúci. Zásadný nárast faktografie (vzhľadom na doterajšie poznatky), ktorý priniesol výskum vizitačných dokumentov, si v rámci jej ďalšieho vyhodnocovania vyžiadal tak zmeny v metodike, ako aj zmenu kritérií uplatnených pri posudzova-

²⁹ MÚDRA, Ref. 11, s. 411-420.

³⁰ Tamtiež, s. 903-945. Inventár č. 1-18.

³¹ Pozri Prílohu 3.

³² Pozri Ref. 18.

³³ MÚDRA, Ref. 11, s. 61-62, 87-90, 305-308, 344-347, 366-367, 378-380.

³⁴ Tamtiež, s. 75, 955-1011.

³⁵ Tamtiež, s. 485-901, 1013-1095.

³⁶ Tamtiež, s. 76, 1097-1135.

³⁷ Tamtiež, s. 1137-1141.

³⁸ Pozri poznámku 30, Inventár 1 – 18.

ní historickej hodnoty faktov. Bolo potrebné uplatniť také kritériá, ktoré by umožnili efektívne rekonštruovať obraz sakrálnej hudobnej kultúry ako živého organizmu (so všetkými spoločnými ako aj špecifickými znakmi), a to v kontexte minimálne stredo-európskeho hudobno-kultúrneho priestoru. O to sa v podstate usilovala spomínaná *Topografia hudby klasicizmu na Slovensku*.

Nová typológia

Ukázalo sa, že podmienkou pre efektívne odhaľovanie nových vzťahových väzieb bol prechod od starej k novej typológii. Základ starej typológie tvorili u nás prevažne kritériá nehudobného charakteru, kým v novej typológii sú to kritériá výsostne hudobnej povahy. Určujúcim sa stalo kritérium uplatnenej interpretačnej praxe, jej charakteru a úrovne. Predpokladom aplikácie kritéria bola výskumom získaná bohatá faktografia, najmä znalosť rozsiahleho hudobného inštrumentára (organov a ostatných hudobných nástrojov) a analýza hudobného repertoára (obohateného o údaje z objavených inventárov).

Podoby interpretačnej praxe

V rámci interpretácie sakrálnej vokálno-inštrumentálnej tvorby sa v priebehu klasicizmu uplatnili tri základné podoby jej interpretačnej praxe. Najjednoduchšou bol spev ľudu sprevádzaný hrou na organe. Druhou sa stala forma *con trombe e tympani*, ktorú charakterizovala väčšia účasť inštrumentalistov a pomerne veľký podiel improvizácie. Tretiu, najdokonalejšiu formu reprezentovala *musica figuralis*. K jej znakom patrila plná akceptácia do nôt zapísanej podoby diela stanovená skladateľom a rozsiahly reprodukčný aparát. Pozostával zo sólistov, zboru, orchestra a samozrejme organa. Veľkosť a zloženie orchestrálnej zložky záviseli od fázy formovania hudobného jazyka a estetiky doby. Treba pripomenúť, že medzi druhou a treťou formou zvukovej realizácie diel existovali prechodné „medzifázy“, a to tak pri forme *con trombe e tympani*, ako aj pri samotnej *musica figuralis*. K jej poznávacím „lokálnym“ znakom u nás (hlavne v hudobne menej vyspelých lokalitách) patrilo vynechávanie niektorých inštrumentálnych partov (najmä zo skupiny dychových nástrojov), ktoré v danej lokalite (ani v jej okolí) neboli k dispozícii. Ďalším špecifikom bolo krátenie figurálnych diel, a to „vyškrtnutím“ interpretačne príliš náročných pasáží kompozície.

Ďalšie aspekty bádateľského záujmu

Hierarchizácia miest pestovania sakrálnej hudby (z pohľadu ich hudobného významu), ale najmä ich následné spájanie na základe dokumentovateľných väzieb, vyústili do vzniku ich celoslovenskej „hudobnej siete“. Tá bola funkčná na princípe „hudobnej gravitácie“,³⁹ a to spôsobom preberania alebo odovzdávania hudobných repertoárových produktov a nie jedinele aj interpretov. Integrálnou súčasťou „mapy hudobnej siete“ sa stala pomyselná „mapa organov“ doby klasicizmu na Slovensku, v ktorej

³⁹ MÚDRA, Ref. 11, s. 101-133, 197-210, 231-235, 255-266.

nechýbali údaje o technických a zvukových vlastnostiach inštrumentov.⁴⁰ K zaujímavým výsledkom výskumu vizitácií patrilo tiež sledovanie procesu budovania orchestrov chórov hudobne vyspelých kostolov. V oblasti ľudského potenciálu chórov patrilo k jedinečným (opäť vďaka údajom vizitácií) súbor mien organistov (v regiónoch tiež hudobníckych rodov) z celého nášho teritória.⁴¹ Vizitačné protokoly nie ojedinele obsahujú dokonca stručné biografie organistov s údajmi o ich pôvode, miestach školenia a ich ďalšej profesionálnej „migrácii“⁴² a sú veľmi výpovedné pri odkrývaní úrovne interpretačnej praxe. Pravidelné hodnotenia hudobníkov vizitátorom boli orientované na ich talent, interpretačnú zdatnosť a muzikalitu a sú veľmi nápomocné pri odkrývaní úrovne predmetnej interpretačnej praxe. Neoddeliteľnou súčasťou nového poznania obsiahnutého v *Topografii hudby klasicizmu* sú informácie o mecénoch katolíckej hudobnej kultúry z radu diecéznych biskupov,⁴³ a najmä prímasov Uhorska, ktorých sídlo sa nachádzalo v čase klasicizmu na Slovensku. Niektorí z nich (J. Batthyány) mierou mecénskej priazne venovanej hudobnému umeniu konkurovali cisárskemu dvoru vo Viedni.⁴⁴

Nový stupeň poznania ako výzva

Nová typológia (s kritériami výsostne hudobného charakteru) prispela k tomu, že s jej inovatívnymi pohľadmi a pomocou argumentačnej sily výnimočne bohatej novej faktografie (získanej dlhodobým štúdiom vizitácií) sa podarilo výrazným spôsobom nielen doplniť, ale aj prekresliť dosiaľ platný obraz dejín našej cirkevnej hudobnej histórie v epoche klasicizmu. Ich nová podoba sprístupnená verejnosti Darinou Múdrú v publikácii *Topografia hudby klasicizmu na Slovensku (z pohľadu kanonických vizitácií)* položila tak de facto základ budúcich dejín sakrálnej klasicistickej hudobnej kultúry katolíckej cirkvi na Slovensku. Ich vytvorenie ako samostatnej knižnej publikácie (nie iba ako kapitoly) by malo patriť k veľkým výzvam a aktuálnym úlohám slovenskej muzikológie 21. storočia.

Štúdia je súčasťou grantového projektu VEGA č. 2/0145/18 „Systematika piesňových žánrov v tradičnej hudobnej kultúre“ (2018 – 2021), riešeného v Ústave hudobnej vedy SAV.

⁴⁰ Tamtiež. Pozri Prílohy 1 a 2.

⁴¹ Tamtiež, s. 326-344, 357-366, 372-377, 388-399.

⁴² Tamtiež, s. 1013-1095.

⁴³ Tamtiež, s. 63-85.

⁴⁴ Tamtiež, s. 78-85.

PRÍLOHY

Úvod

V časti štúdie Príloha ponúkame najnovšie produkty výskumov v podobe troch súpisov miest pestovania sakrálnnej hudby epochy klasicizmu. Informácie sú zoradené podľa úrovne uplatnenej interpretačnej praxe. Prílohu 1 tvoria lokality, v ktorých predpokladáme výlučné zastúpenie spevu ľudu sprevádzaného hrou na organe. Náš predpoklad, ktorý hraničí takmer s istotou je, že to boli lokality s 2- až 5-registrovým organom. Problematická je zatiaľ skupina lokalít so 6- a viac registrovými organmi, a to v kostoloch, kde na chóre nemáme okrem organa doložené žiadne iné hudobné nástroje. Keďže zatiaľ nie sme schopní faktami potvrdiť, na akej úrovni interpretačnej praxe existovali tieto lokality, žiadna z príloh nedokumentuje skupinu 6-registrových organov. Príloha 2 zahŕňa lokality s vyššou formou pestovania hudby zvanou *con trombe e tympani*. Príloha 3 uvádza 34 (zväčša nepoznaných) lokalít, potvrdených vizitátormi, ako miesta uplatnenia najvyššej formy, a to *musica figuralis*. Pre ľahšiu geografickú orientáciu sme použili „svetské“ členenie teritória na stolice a nie „cirkevné“ na diecézy. Údaje o iných hudobných nástrojoch ako organ citujeme v originálnej podobe preto, že ich dobové uvádzanie je často nejednoznačné, tým problematické a žiaľ aj chybné. Spôsob výkladu nechávame na úvahe čitateľa.

PRÍLOHA 1

Prehľad kostolov lokalít s „malými“ organmi (3 – 5 registrov) na Slovensku – bez prítomnosti iných hudobných nástrojov

V zátvorkách uvádzame rok vzniku vizitácií obsahujúcich dané údaje o organe.

BRATISLAVSKÁ STOLICA

Lokality s 3-registrovým organom

Bíňovce (1756), (1782)
Borová (1756), (1782)
Brestovany (1756), (1782)
Čierna Voda (1756), (1781)
Jaslovské Bohunice (1756), (1782)
Kátlovce (1756), 6 registrov (1782)
Veľká Mača (1756), (1781)

Lokality so 4-registrovým organom

Boleráz (1756) „*novum Anno 1777*“ (1782)
Buková (1756), (1788)
Cajla (1756), (1781)
Dolná Streda (1756), (1781)
Dubová (1756), (1781)
Dúbravka (1756)
Hamuliakovo (1781)
Horné Saliby (1756), (1781)
Hrnčiarovce nad Parnou (1756), (1782)
Jablonov (1756), (1781)
Lošonec (1756), (1782)
Most pri Bratislave (1756), (1830)
Myslenice (1756), (1781)

Naháč (1756)
 Pác (1756)
 Pavlice (1756)
 Rohovce (1756)
 Rovinka (1756)
 Sekule (1756), 5 registrov (1788)
 Smolenická Nová Ves (1756), (1782)
 Suchohrad (1756)
 Štefanová (1756), (1781)
 Šúrovce (1756), (1781)
 Tešedíkovo (1756)
 Trstín (1756), 6 registrov (1782)
 Velká Paka (1756), (1781)
 Velký Grob (1756), (1781)
 Vinosady (1756), 6 registrov (1781)
 Voderady (1756), 8 registrov „*novum*“ (1781), 7 registrov „*bonum*“ (1824)
 Vozokany (1756)
 Záhorská Ves (1782)
 Zeleneč (1756), 8 registrov (1782)

Lokality s 5-registrovým organom

Abrahám (1756) „*novum*“, (1781)
 Báhoň (1756), (1781)
 Bohdanovce nad Parnou (1756), (1782)
 Borinka (1756)
 Čataj (1756), (1781)
 Dlhá (1756), (1782)
 Dolná Krupá (1756), (1782)
 Dolná Dubová (1756), (1782)
 Horný Bar (1756), 8 registrov (1781)
 Jurová (1781)
 Kostolné Kračany (1756), 7 registrov (1781)
 Krížovany nad Dudváhom (1756), (1781)
 Láb (1756), (1782)
 Lakšárska Nová Ves (1756), (1780), (1811)
 Majcichov (1756), 7 registrov „*novum A-o 1769, cum pedali*“ (1781)
 Malacky (1756), 7 registrov „*bonum*“ (1783)
 Moravský Svätý Ján (1756), (1788), (1811)
 Nové Košariská (1756), (1781)
 Pusté Úľany (1756), 8 registrov (1781)
 Sološnica (1756), 7 registrov (1782)
 Špačince (1756), (1782), (1847)
 Tomášikovo „*defectuosum*“ (1756), (1781)
 Tomášov organ z roku 1735 (1756), 6 registrov (1781)
 Trstice (1756), (1781)
 Velké Lednice (1756)
 Vlčkovce (1756)
 Zavar (1756), „*organo nullo*“ (1782)

NITRIANSKA STOLICA

Lokality s 3-registrovým organom

Bojničky (1780)

Bučany (1756), (1782), (1788)
Čavoj (1798)
Dolné Trhovište (1780)
Janíkovce (1779), (1811)
Sasinkovo (1780)
Úľany nad Žitavou (1779)

Lokality so 4-registrovým organom

Banka (1788)
Blesovce (1780)
Branč (1767), (1798)
Brezany (1780), 7 registrov „*novum*“ (1804)
Buková (1788)
Bzince pod Javorinou (1788), (1811)
Čataj (1779), „*dissonum*“ (1798)
Cerová (1788), (1811)
Čakajovce (1788)
Diviaky nad Nitricou „*antiquissimum*“ (1798)
Dobrá Voda (1788)
Dolné Krškany „*Positivum, dissonum*“ (1767), „*dissonum*“ (1798)
Dolné Lelovce (1798)
Dolné Otrokovce (1780)
Hájske (1779), (1811)
Horné Trhovište (1780)
Hrachovište (1788)
Ivanka pri Nitre (1767), 10 registrov „*novum*“ (1798)
Klátova Nová Ves (1798)
Kostolná Ves (1798)
Koš (1780), (1804)
Koválov (1756), (1811)
Krajné (1788), (1811)
Kuzmice (1780)
Madunice (1788)
Malinová (1780), (1804)
Mojzesovo (1779)
Nitrianske Rudno (1798)
Osuské (1788)
Pastuchov (1780)

Lokality s 5-registrovým organom

Čápor (1767), „*sonorum*“ (1798)
Diviacka Nová Ves (1798)
Dvorníky (1780)
Horná Streda (1788), „*antiquum*“ (1824)
Horné Krškany „*Organellum*“ (1798)
Hradište (1767), 4 registre „*antiquum*“ (1798)
Jablonica (1756), (1788)
Klíž (1798)
Komjatice (1779), (1811)
Krásno (1798)
Leopoldov (1788)
Litvinské Opatovce (1780)
Malženice (1788)

Modrová (1788)
 Modrovka (1788)
 Nitrianska Blatnica (1780)
 Nitrianske Hrnčiarovce (1803)
 Nižná (1788)
 Nové Sady (1756)
 Párovce (1767), (1798)
 Prievaly (1756), (1788), (1811)
 Radimov (1756), 6 registrov (1788)
 Radošina „*antiquum*“ (1780)
 Ráztočno (1780), (1804)
 Sebedražie „*totalem ruinam*“ (1804)
 Sokolovce „*provisum*“ (1780)
 Šaštín (1756), (1788), (1811), 24 registrov (1823)
 Šoporňa „*novum*“ (1779), (1811)
 Tesáre (1780)
 Unín (1756), (1788), (1811)
 Urmince (1780)
 Vaďovce (1788), (1811)
 Valaská Belá (1798)
 Veľké Ripňany (1780)
 Vrbovce (1788), (1811)
 Žabokreky nad Nitrou (1767), „*antiquum*“ (1798)

TRENČIANSKA STOLICA

Lokality s 3-registrovým organom

Bodiná „*antiquum*“ (1766), (1798)
 Lednické Rovne (1766), 5 registrov „*bonu et sonorum*“ (1797)
 Rajec „*Organelum*“ (1767), 25 registrov „*cum pedali*“ (1798)

Lokality so 4-registrovým organom

Beckov organ je vyše 100 ročný (1766), 6 registrov (1797)
 Biskupice (1767), (1798)
 Bobot (1767)
 Bolešov (1766), 6 registrov (1797)
 Budatín (1798)
 Dolné Kočkovce „*totum dissonum*“ (1766)
 Dolný Hričov (1766), 7 registrov „*novum*“ (1798)
 Drietoma (1766), 7 registrov (1797)
 Dubodiel (1767), 5 registrov „*antiquum*“ (1798)
 Haluzice (1766), (1797)
 Horné Hlboké (1798)
 Horné Kočkovce (1797)
 Horný Lieskov (1797)
 Korská (1767), (1798)
 Kostolné Mitice (1767), „*antiquum*“ (1797), „*antiquum*“ (1798)
 Lazy pod Makytou „*commodum*“ (1797)
 Lednica organ je veľmi starý (1766), (1797)
 Malá Jasenica „*sonorum, bonum*“ (1766), (1798)
 Melčice (1766), (1797)
 Mnichova Lehota (1797)
 Nemšová „*antiquum*“ (1766), 9 registrov (1797)

Nová Ves nad Váhom (1766), 9 registrov „*novum*“ (1797)
 Omšenie (1766), (1797)
 Otrhánky (1767)
 Petrovice „*organellum*“ (1798)
 Rosina (1767), (1798)
 Skala (1766), 8 registrov „*novum*“ (1797)
 Stránske (1767), 5 registrov (1798)
 Timoradza (1767), „*positivum, commodum*“ (1798)
 Turie (1798)
 Veľké Bierovce (1766), (1797)
 Veľké Ostratice „*reparatur, antiquum*“ (1767), 6 registrov (1798)
 Visolaje „*antiquum, dissonum*“ (1766), „*antiquum*“ (1797)
 Zay-Uhrovec (1767), (1798)
 Zemianska Kotešová (1766) „*antiquum*“ (1798)

Lokality s 5-registrovým organom

Čičmany organ je z roku 1738 (1766), (1798)
 Dežerice (1767), „*alterum*“ (1798)
 Dlhé Pole „*satis antiquum*“ (1767), (1798)
 Dobrá (1766)
 Kamenná Poruba (1763), „*antiquum*“ (1798)
 Kochanovce organ z roku 1701 (1766), 8 registrov „*antiquum*“ (1797)
 Košeca (1766), „*antiquum*“ (1797)
 Krásno nad Kysucou (1767), 6 registrov „*novum Anno 1794*“ (1798)
 Ladce (1766), 7 registrov (1797)
 Lúky (1766), (1797)
 Lutiše (1798)
 Malá Udiča (1766), 10 registrov (1798)
 Orlové (1766), (1798)
 Pravotice (1767), (1798)
 Pružina (1766), (1797)
 Púchov (1766), 16 registrov „*novum*“ (1797)
 Riečnica (1798)
 Rybany (1767), „*defectuosum*“ (1798)
 Selec (1797)
 Slatina nad Bebravou „*positivum, dissonum*“ (1767), „*novum*“ (1798)
 Slopná (1766), „*antiquum, dissonum*“ (1797)
 Soblahov organ je opotrebovaný (1766), (1797)
 Štiavnik (1766), 9 registrov (1798)
 Trenčianska Teplá organ je výborne zachovaný (1766), „*reparatur*“ (1797)
 Trenčianska Turná „*bonum*“, 8 registrov (1797)
 Trenčianske Teplice (Kúpele) „*positivum*“ (1766), 5 registrov (1797)
 Veľká Hradná (1767)
 Veľké Chlievany (1767), (1798)
 Veľké Záblatie (1766)
 Vysočany (1767), (1798)

KOMÁRŇANSKÁ STOLICA

Vo väčšine vizitácií lokalít s predpokladaným „malým“ organom nie je uvedený počet registrov.

Lokality s 5-registrovým organom

Rúbaň (1780)
 Strekov „*antiquum*“ (1780)

ZVOLENSKÁ STOLICA

Lokality s 3-registrovým organom

Sásová „*bonum*“ (1803), (1829)

Lokality so 4-registrovým organom

Beňuš (1783), (1805), (1822)

Budča (1781), (1829)

Dúbravica (1783), (1804), (1822)

Hrochoť (1754), (1781)

Podkonice (1804), (1822)

Zvolen Kaplnka Sv. Kríža (1829)

Lokality s 5-registrovým organom

Babiná (1754), (1781)

Badín (1754), (1781)

Čierny Balog (1805), (1822)

Dobrá Niva (1781)

Dubová „*positivum*“ (1754), (1783), 5 registrov „*bonum*“ (1805), (1822)

Horná Lehota „*positivum*“ (1754), 5 registrov „*antiquum*“ (1805), opravený v roku 1813 (1822)

Horná Mičiná „*cum tremula*“ (1754)

Hronec (1783), (1805), (1822)

Jasenie „*bonum*“ (1805)

Medzibrod (1804), (1822)

Mičiná „*cum tremula*“ (1754)

Moštenica (1822)

Podbrezová „*positivum novum*“ (1754), (1783), (1805), „*novum*“ (1822)

Poníky (1754), „*cum tremula*“ (1783), (1804), (1822)

Sása (1754), (1781)

Sielnica (1754), (1781)

Tŕnie (1754), 6 registrov (1781), organ z roku 1731 vyrobený v Kremnici (1829)

Valaská (1754), (1783), 6 registrov (1805), (1822)

Zolná (1781), (1829)

TEKOVSKÁ STOLICA

Lokalita s 2-registrovým organom

Krahule „*destructum*“ (1820)

Lokality s 3-registrovým organom

Jalná „*organellum, antiquum*“ (1778), 3 registre (1820)

Kremnica Kostol Sv. Ondreja Apoštola „*positivum*“ (1820)

Kremnica Kostol na Kalvárii „*positivum*“ (1778), (1820)

Stará Kremnička (1778)

Lokality so 4-registrovým organom

Ladomerská Vieska „*provisum*“ (1778), (1820)

Pitelová (1820)

Prochot (1778), „*antiquum et destructum*“ (1820)

Lokality s 5-registrovým organom

Bartošova Lehôtka (1778), (1820)

Čifáre (1767)

Horná Ždaňa (1778), (1820)

Horné Opatovce (1778), (1820)

Jastrabá (1778), (1820)

Kosorín (1820)

Kunešov (1778), 1820)

Lovča (1778), (1820)

Lúčky (1778), (1820)

Sklené Teplice (1778), (1820)

Veľké Bielice (1767), (1798)

Vyhne (1778)

HONTIANSKA STOLICA**Lokalita s 5-registrovým organom**

Krupina „*honestum*“ (1754), (1781), 5 registrov „*antiquum, destructum*“ (1820)

ORAVSKÁ STOLICA**Lokalita s 3-registrovým organom**

Chlebnice (1754), (1794), (1820), 10 registrov (1833)

Lokality so 4-registrovým organom

Bziny „*antiquum*“ (1820), 10 registrov (1833)

Habovka (1754), „*positivum*“ (1794), (1820), 8 registrov (1833)

Krušetnica (1754), (1794), „*bonum*“ (1820), (1833)

Podbiel (1794), (1833)

Sedliacka Dubová (1754), 8 registrov (1794), (1820), (1833)

Valaská Dubová (1752), (1777?), 3 registre (1795), (1820), „*bonum*“ (1833)

Vyšný Kubín (1754), 6 registrov (1794), „*bonum*“ (1820), (1833)

Zábrež (1833)

Zázrivá (1754), „*positivum, antiquum, dissonum*“ (1794), 7 registrov (1820), (1833)

Žaškov (1752), (1794), (1820), (1833)

Lokality s 5-registrovým organom

Babín (1794), (1833)

Bobrov (1754), (1794), „*destructum*“ (1820)

Hruštín (1754), 1794), (1820), (1833)

Kňazňa (1820), „*antiquum*“ (1833)

Oravská Lesná (1754), 7 registrov „*bonum*“ (1794), (1820), (1833)

Zubrohľava (1754), 10 registrov (1794), 12 registrov (1820), (1833)

LIPTOVSKÁ STOLICA**Lokality s 3-registrovým organom**

Hybe (1752), 8 registrov (1795), (1825)

Stankovany (1752), 4 registre (1777?), 3 registre (1795), (1825)

Lokality so 4-registrovým organom

Bodice (1752), „*antiquum, destructum*“ (1795), (1825)
 Liptovská Kokava (1795), 4 registre (1825)
 Liptovská Lužná (1770?), 5 registrov (1795), 4 registre (1825)
 Liptovské Revúce (1770?), „*sat sonore*“ (1795)
 Liptovský Ján „*organellum, antiquum*“ (1795), 4 registre „*antiquum*“ (1825), 6 registrov „*bonum*“ (1825)
 Liptovský Michal „*destructum*“ (1795), 4 registre (1825)
 Liptovský Ondrej (1752), (1777), „*bonum*“ (1795), 7 registrov (1825)
 Lisková (1752), (1795), 5 registrov „*bono statu*“ (1825)
 Palúdzka (1752), 8 registrov (1825)
 Smrečany (1795), 5 registrov (1825)

Lokality s 5-registrovým organom

Dúbrava (1795), (1825)
 Huty (1825)
 Kvačany (1752), (1795), (1825)
 Liptovská Osada (1770?), (1795), (1825)
 Sliache „*non magni*“ (1752), 5 registrov (1795), (1825)
 Svätá Alžbeta (1795), (1825)
 Svätý Kríž „*organellum*“ (1795), (1825)

TURČIANSKA STOLICA**Lokality so 4-registrovým organom**

Dubové (1754)
 Rudno „*antiquum et defectum*“ (1721)
 Slovenské Pravno (1754), 7 registrov (1821)
 Turčiansky Peter (1754)

Lokality s 5-registrovým organom

Horná Štubňa (1754), (1721)
 Necpaly (1754)
 Socovce „*positivum novum*“ (1754)

NOVOHRADSKÁ STOLICA

U väčšiny novohradských organov nie je uvedený počet registrov organa.

Lokality s 5-registrovým organom

Holiša (1813)
 Horný Tisovník (1836)
 Stará Bašta (1753), „*antiquum*“ (1781), 5 registrov (1814)
 Šávoľ (1755), (1784), (1813)

SPIŠSKÁ STOLICA**Lokalita s 2-registrovým organom**

Kolačkov „*miserum*“ (1752), „*parvum antiquum non bonum*“ (1792), 6 registrov (1832)

Lokality s 3-registrovým organom

Arnutovce „*organellum*“ (1798), „*positivum*“ (1832)
Betlanovce „*positivum, parvum*“ (1832)
Dvorce „*positivum*“ (1754)
Forbasy (1752), „*positivum*“ (1792)
Hnilec „*positivum*“ (1832)
Petrovce „*organellum*“ (1777?), „*totaliter ruinato*“ (1804), „*bonum*“ (1832)
Spišské Vlachy Slovenský kostol „*positivum*“ (1754)
Stráže pod Tatrami „*positivum, antiquum, sed elegans*“ (1798), (1803)
Vikartovce (1781), „*positivum, satis sonorum*“ (1798), „*positivum*“ (1832)
Vojňany „*organellum*“ (1799), 4 registre (1832)

Lokality so 4-registrovým organom

Holumnica „*bonum*“ (1792), 5 registrov (1832)
Lomnička (1792), (1832)
Nová Lesná „*parvum*“ (1752), „*organellum*“ (1803), 4 registre (1832)
Rakúsy „*organellum*“ (1754), 4 registre (1803), (1832)
Spišské Michalany (1775)
Vítkovce (1832)

Lokality s 5-registrovým organom

Brutovce „*novum*“ (1781?), 5 registrov (1804), 5 registrov (1832)
Bušovce (1778), „*parvum*“ (1832)
Danišovce „*novum*“ (1804), 5 registrov (1824)
Haligovce „*bonum*“ (1801), 5 registrov (1832)
Harakovce „*novum*“ (1754), „*miserum*“ (1780), (1804), 5 registrov (1832)
Hnilčík „*in bono statu*“ (1832)
Ihľany (1803), 6 registrov (1832)
Jamník (1752), (1779), (1804), 6 registrov (1824)
Korytné „*positivum, antiquum*“ (1754), „*organellum*“ (1780), „*miserum*“ (1804),
5 registrov (1832)
Kurimany „*positivum*“ (1804), 5 registrov (1832)
Spišské Tomášovce „*positivum*“ (1798), 5 registrov (1832)
Stará Lesná „*antiquum*“ (1803), 5 registrov (1832)
Tvarožná (1803), „*bonum*“ (1832)
Závadka „*bonum*“ (1804), 5 registrov „*bonum*“ (1832)

ABOVSKÁ STOLICA**Lokality so 4-registrovým organom**

Bukovec (1771), (1810)
Čečejevce (1812)
Hýľov (1771), 6 registrov „*destructum*“ (1810)
Košice Kaplnka sv. Michala (1771), (1808)
Silická Jablonica (1824), (1833)

Lokality s 5-registrovým organom

Drienovec (1771)
Hodkovce (1810)
Poľov (1810)
Všechsvätých (1771)

GEMERSKÁ STOLICA

Lokalita s 3-registrovým organom

Jesenské (1839)

Lokality so 4-registrovým organom

Kokava nad Rimavicou (1834)

Ratkovská Lehota (1814), (1835)

Lokality s 5-registrovým organom

Dubovec „*antiquum*“ (1781), 8 registrov „*cum tremula*“ (1814)

Leváre (1814), 5 registrov (1835)

Šankovce „*anno 1834 reparatum*“ (1835)

Šivetice (1814)

Veľké Dravce (1814), 5 registrov (1834)

ŠARIŠSKÁ STOLICA

Lokalita s 3-registrovým organom

Raslavice (1775)

Lokality so 4-registrovým organom

Mirkovce (1811)

Mokroluh (1775), 8 registrov (1772)

Poloma (1775)

Veľká Lodina (1775)

Veľký Šariš (1746), (1775), 17 registrov „*in bono statu*“ (1814)

Lokality s 5-registrovým organom

Brestov (1775), (1811)

Budmír „*positivum*“ (1749), 5 registrov (1775), (1814)

Medzany (1775)

Meretice (1775), 4 registre (1814)

Mošurov (1775)

Nížné Raslavice (1746), 3 registre (1775), (1813)

Petrovany (1775)

Poliakovce (1775), „*novum*“ (1813)

Ražňany (1775), 8 registrov (1814)

Smilno (1746), „*positivum*“ (1749)

Uzovce (1775)

Zlaté (1813)

ZEMPLÍNSKA STOLICA

Lokality s 3-registrovým organom

Malé Ozorovce (1773)

Nížný Hrabovec (1773)

Sedliská „*organellum*“ (1816)

Snina „*positivum*“ (1746)

Turany nad Ondavou „*positivum*“ (1746), 3 registre „*anriquum*“ (1773)

Lokality so 4-registrovým organom

Čejkov (1749), (1772), 7 registrov „*in statu malo*“ (1815)
Kamenica nad Cirochou „*positivum bonum*“ (1746), (1748)
Lieskovec (1749), 4 registre (1773)
Tokajík (1772)
Veľký Kamenec (1772)
Vranovské Dlhé (1773)

UŽSKÁ STOLICA**Lokality s 5-registrovým organom**

Boňany (1749), „*positivum*“ (1772), (1815)
Dobrá (1773)
Jankovce (1746), (1773)
Papín „*novum*“ (1773), 5 registrov (1816)
Parchovany (1749), 5 registrov (1773), (1816)
Sačurov (1749), 5 registrov (1773), 7 registrov (1816)

PRÍLOHA 2

Miesta pestovania „vyššej“ formy sakrálnej vokálno-inštrumentálnej hudby – *con trombe e tympani a musica figuralis*

BRATISLAVSKÁ STOLICA**Forma *con trombe e tympani***

Devín „*Tympana 2, Tubae 8*“ (1782); organ 6 registrov (1756), 6 registrov (1782)

Forma *musica figuralis*

Bratislava Dom sv. Martina organ „*Organum rarae magnitudinis*“, (1755), „*2 große Pauken, 2 kleinere Pauken, 1 Violon, 1 Baßsetl, 1 Bratsche*“ (1823); organ 32 registrov „*große Orgel*“, „*Positivum*“ (1823)

Častá „*Tympana, 3 Tubae, Fides duplices*“ (1781); organ 7 registrov + pedal „*novum*“ (1781)

Gajary „*Tubis, Tympanis, Fidibus*“ (1783); organ 8 registrov (1756), 13 registrov „*novum*“ (1783)

Jánošíkova „*Tubis duobus, 1 Fidibus, quatuor Tubis*“ (1781); organ bez uvedenia počtu registrov (1781)

Majcichov „*Tympano duo, Tubae tres, Cornua duo et Fides*“ (1781); organ 5 registrov (1756), 7 registrov „*novum*“ + pedal (1781)

Modra „*Violon, Tympana, alia instrumenta*“ (1723); organ 6 registrov (1756), 20 registrov „*novum*“ (1781), (1822), (1823)

Pezinok „*Tympana 4, Cornua duo, Bassa una, Fides quatuor*“ (1781), organ (1756), 16 registrov (1781)

Svätý Jur „*Fides 4, Cornua 2, Tympana 2, Tubas 4, unum Violon*“ (1781); organ 8 registrov (1756), 8 registrov (1781), 6 registrov (1823)

Šamorín „*Fides 4, 2 Tubae, 2 Tympani*“ (1830); organ 6 registrov (1756), 6 registrov (1781)

Trnava „*Violino 4, Alto Viola, Violon 1, Clarine 12, Cornua 2, Tubae 4, Tympanorum 3*“ (1723); organ 26 registrov (1823)

Veľké Leváre „*Tubis, Tympanis, Fidibus*“ (1783); organ 10 registrov (1756); 8 registrov (1783)

NITRIANSKA STOLICA

Forma *con trombe e tympani*

- Gbely „*Tympana 2, Tubae 2*“ (1788); organ 7 registrov (1756), (1788), (1811)
 Holíč „*Tubis, Tympani*“ (1788); organ 10 registrov (1756), (1788), (1811), (1823)
 Krušovce „*Tympanis, Clarini 4*“ (1780); organ 12 registrov + pedal (1780)
 Leopoldov „*Tubae 2, Cornua*“ (1788)
 Veľké Bošany „*Tubae duae, Tympana duo*“ (1798); organ 6 registrov (1798)
 Veľké Ripňany „*Tympana 2, Tubae 2*“ (1780); organ 5 registrov (1780)

Forma *musica figuralis*

- Bojnice „*Tympana 2, Tubas 3, Fides 2*“ (1802); organ 15 registrov + pedal (1804)
 Čachtice „*Tympana 2, Tubae 2, Fides 2*“ (1788); organ bez uvedenia počtu registrov (1788)
 Čhtelnica „*Tympana 2, Tubae 4, Fides 2*“ (1788); organ 10 registrov + pedal „*novum*“ (1788)
 Mojmírovce „*Violon, Fides duplices, Tympana duo, Clarini 4, Flautae duae*“ (1811); organ 18 registrov (1811)
 Nitra (Katedrálny kostol) „*Clarinetta 7, Oboe 7, Flauto-Traversae 4, Fagottae 4, Picolo 4, Flautino 3, Cornu di Bassetto 4, Flauto-Traversae di Viola de Amor 2, Thaliae majores 2, Thaliae minores 2, Cornua Anglicana 3, Clarini 4, Trombonae 3, Cornua 6, Luna Turcica 1, Piatti 4, Tamburo Turco 1, Tamburino 1, Violonczello 3, Violini 11, Alto Viola 2, Forte Piano 1, Clavicordium 1*“, organ bez uvedenia počtu registrov, (1801) → Otmar Gergelyi a Karol Wurm, *Historische Orgeln und Gehäuse in der Westslowakei*, 1980, s. 90 – 91.
 Nitrianske Pravno „*Tympana, Clarini, Violoni*“ (1804); organ 17 registrov (1780), (1804)
 Nováky „*Tympana 2, Tubae 3, Fides 1*“ (1798); organ 7 registrov (1798)
 Nové Mesto nad Váhom „*Phagot, Valthorn 2, Tubae 3, Tympana 2, Bracsae 2, Violon 1, Violoncello 1, Fides 6*“ (1780); organ 22 registrov (1780), (1788)
 Nové Zámky „*Fides 4, Bratsa 1, Clarini 5, Tuba pastoritia, Flautravers 2, Tympana 2, Krumhorn 2, Tubis, Tympanis 2*“ (1779); organ 8 registrov + pedal (1779), (1780)
 Pobedim „*2 Cornua, 1 Clarinet, 1 Fides*“ (1824); organ 6 registrov (1788), 10 registrov (1824)
 Prievidza „*Tympana, Tubae, Fides*“ (1804); organ 17 registrov (1780), (1804)
 Senica „*Tubae 3, Tympanorum 2, Fides, Bassettl 1*“ (1788); organ 10 registrov „*novum*“ (1788), (1811)
 Skalica „*Tubae 5, Fides 5, Cornuum 4, Alto-Viola, Violoncello 1, Violon 1, Fagotto 1, Tympanorum 4*“ (1788); organ 16 registrov (1788)
 Sobotište „*Tympana 2, Tubae 3, Cornua 2, Fides 2*“ (1788); organ 6 registrov (1788), (1811)
 Stará Turá „*Tubae 3, Cornua 2, Tympana 2, Fides cum Bracsae*“ (1788); organ 10 registrov + pedal (1788), (1811)
 Šaštín „*Violinen 5, Viola 1, Violon 1, Clarinen 4, Hölzern, Clarin 3, Fagott 1, Horn 2, Clarinette 2, Pauken 2, Flauten 2, Inventions-Horn 2, Clarinen 4, Clarinette 2, Clarinette 2*“ (1823); organ 24 registrov (1823)
 Vrbové „*Tubae 4, Tympana 2, Fides 3*“ (1788); organ 12 registrov (1788)
 Žilina „*Clarini 4, Cornua 4, Tympanorum 2, Bratsa seu Alto-Viola 1, Bassettl 1*“ (1798); organ 12 registrov (1767), (1798), (1828)

TRENČIANSKA STOLICA

Forma *con trombe e tympani*

Beckov „*Tympana 2*“; organ 4 registre (1766, 1797)

Považská Bystrica „*Tympana 2, Tubae 3*“ (1766); organ 6 registrov + pedal (1798)

Turzovka „*2 Clarinae, Tubae*“ (1767); organ 8 registrov (1767), 12 registrov (1798)

Forma *musica figuralis*

Bánovce nad Bebravou „*Tympana, Tubas, Clarin 3, Valthorn 2, Fides 3*“ (1767); organ 12 registrov (1787), „*Tympana 2, Clarin 4, Tubarum 2, Fides 3, Fagot 1, Violon 1*“ (1798); organ 12 registrov + pedal (1798)

Beluša „*Violini 3*“ (1766); organ 8 registrov (1766) „*Violini 2, Violon 1*“ (1797); organ 8 registrov (1798)

Bytča „*Tympana 2, Clarini 3, Cornua 2, Violini 2*“ (1766); organ 10 registrov + pedal (1766), (1798)

Dubnica nad Váhom „*Tympana 2, Clarini 2, Cornua 2, Bassel 1, Violini 3*“ (1766); organ 13 registrov + pedal (1766), „*Tympana 2, Clarini 2, Cornua 2, Violone, Fides 2, Bracsa 1, Flautae 2, Clarinetta 2*“ (1797); organ 26 registrov (1797)

Ľava „*Tympana 2, Violini 3, Viola 1*“ (1766); organ 6 registrov (1766), „*Tympanum 2, Violin 1, Viola 1, Tubae 3, Cornua 2, Violon 1*“ (1797); organ 12 registrov + pedal (1797)

Kysucké Nové Mesto „*Cornua 2, Tubae 3, Tympana 2, Fides 2, Bassel 2*“ (1767); organ bez uvedenia počtu registrov (1767)

Ladce „*Tympana 2, Violini 3, Clarini 2, Cornua 2*“ (1766); organ 5 registrov (1766)

Pruské „*Violon 2, Tympana 4, Clarini 6, Cornua 4, Violini 7, Viola 1, Clavicordium*“ (1766); organ 6 registrov (1766), „*Tympana 4, Violina Basso 3, Clarini, Cornua 2, Clarinetti 2, Fides 4*“ (1797); organ 22 registrov + pedal (1797)

Púchov „*Violini 2, Tympana 2, Cornua 2, Bassel 1*“ (1766); organ 5 registrov (1766), „*2 Tubas, 2 Cornua, 2 Fides, 1 Bassel*“ (1797); organ 16 registrov „*novum*“ (1797)

Rajec „*Fides 2, Tubae 4, Cornuae, Tympana 2*“ (1767); „*organellum*“ 3 registre (1767), „*4 Tubis, 4 Cornuis, Fidibus, 2 Tympanis*“ (1798); organ 25 registrov + pedal (1798)

Trenčín „*Tubae 5, Fides 2, Bracsa 1, Viola 1, Tympana 2, Fagoth 1, Bassel 1*“ (1766); organ 20 registrov (1766), „*Cornua 2, Clarini 3, Clarinettas 2, Cornuum 1, Fagot 1, Tympani 1, Bassel 1*“ (1797); organ 20 registrov, 2 manuale (1797)

Žilina „*Tubae 4, Valthorn 2, Tympanorum 2, Tubae 2, Fides 3, Bratsa 4, Violone, Bassel, Fides 1*“ (1767); organ 12 registrov (1767)

KOMÁRŇANSKÁ STOLICA

Forma *musica figuralis*

Komárno „*6 Fides, 2 Viola, Violon 1, Clarinette 4, Flautae 2, Fagott 1, Cornum 4, 8 Tubae, Tympanorum 6*“ (1829); organ „*major*“ (1780), organ 20 registrov + pedal (1829)

ZVOLENSKÁ STOLICA

Forma *con trombe e tympani*

Radvaň „*Tympanum 1, Tubas 2*“ (1829); organ 7 registrov (1754), (1781), 6 registrov (1829)

Slovenská Lupča „*Tympana 2, Tuba 1, Cornua 2*“ (1803); organ 10 registrov (1783), 13 registrov (1803), 12 registrov + pedal (1854)

Forma *musica figuralis*

Banská Bystrica (Katedrálny kostol) „*Tympana 2, Fagott 2, Cornua (Walthorn) 2, Tubae 3, Violon 1, Cornua anglicana 2, Oboe 2, Fides 6, Alto Viola seu Bratsa 1, Clarinett 2*“; organ 14 registrov (1828)

Banská Bystrica (Farský kostol) „*Fides 6, Viola 1, Tubae 2, 4 Cornua 2, Oboi 2, Tympana 2*“ (1829); organ 24 registrov (1829)

Brezno „*Tympano, Tubae, Fides*“ (1805); organ 24 registrov (1806), „*Fides 4, Violino 1, Clarini 4, Cornua 2*“ (1822); organ 22 registrov (1822)

Lubietová „*2 Tympana, Tuba 2, Fides 3*“; organ 6 registrov (1754), 10 registrov „*novum*“ (1783)

Zvolen „*Fides, Tuba, Clarin, 1 Huboe, 2 Cornuorum, 2 Tympana, Fides, Bassethorn*“ (1804); organ „*cum pedali*“ bez uvedenia počtu registrov (1756), (1781), 16 registrov (1804), „*1 Oboe, Tympana 2, Violoncello, 2 Tubarum, Clarinos 4*“ (1829); organ 16 registrov (1829)

TEKOVSKÁ STOLICA

Forma *con trombe e tympani*

Kremnické Bane „*Tympana 2, Tubae 2*“ (1820); organ 6 registrov (1820)

Levice „*3 Tubas, 2 Tympana*“ (1829); organ 7 registrov (1829)

Forma *musica figuralis*

Nová Baňa „*Tympana, Tubas*“ (1778); organ 13 registrov (1778), „*Tympana, 2 Tubas, 7 Fides, 1 Violon*“ (1804); organ 12 registrov (1804), (1825)

Žiar nad Hronom „*Tympana 2, Clarini 2, Tubae Cornuales, Walthorn 2, Fides 2, Fides majores, Basetl*“ (1778); organ 8 registrov (1778)

HONTIANSKA STOLICA

Forma *con trombe e tympani*

Krupina „*Tubas 2, Fides 2, Tympanum 1*“ (1754); organ bez uvedenia počtu registrov (1754), organ 5 registrov (1820)

ORAVSKÁ STOLICA

Forma *con trombe e tympani*

Bobrovec „*Tympanis*“ (1825); organ 5 registrov (1754), (1794), (1820)

Bziny „*Tympanum novum, 2 Tubarum (Klarin)*“ (1833); organ 4 registre (1820), (1833)

Čimhová „*Tubas, Cornua 2, Clarinum 1*“ (1820); organ 7 registrov (1794), 10 registrov „*novum*“ (1820), „*3 Tubae, 2 Cornua, 1 Tympanum*“ (1833); organ 10 registrov (1833)

Dolný Kubín „*Tympanum 1, Tubam*“ (1833); organ 9 registrov (1756), (1794), (1820), (1833)

Habovka „*Tympanum*“ (1833); organ 4 registre (1754), (1794), (1820), 8 registrov (1833)

Hladovka „*1 Tubae*“ (1820); organ 7 registrov (1820), „*3 Tubae, 1 Tympanum*“ (1833); organ 7 registrov (1833)

Chlebnice „*2 Tubas*“ (1833); organ 3 registre (1754), 10 registrov (1833)

Námestovo „*2 Tympana*“ (1833); organ 8 registrov (1754), (1794), (1820), (1833)

Trstená „*Tympana, 2 Tubae, Clarini 2*“ (1794); organ 7 registrov (1754), 11 registrov (1794), „*1 Tympana, 2 Tubae, Clarini*“ (1820); organ 10 registrov (1820), „*Tympana 2*“ (1833); organ 10 registrov (1833)

Tvrdošín „*Tympanum*“ (1833); organ 7 registrov (1754), (1794), 18 registrov (1820), (1833)

Ústie nad Priehradou „*2 Tubas, 1 Tympanum*“ (1833); organ 9 registrov (1794), (1820), (1833)

Zázrivá „*2 Tubas, Clarin, 1 Tympanum*“ (1820); organ 4 registre (1754), 7 registrov (1820), „*duae Tubae, 1 Tympano*“ (1833); organ 7 registrov (1833)

LIPTOVSKÁ STOLICA

Forma *con trombe e tympani*

Partizánska Lupča „*2 Tubis, Clarinetis*“ (1825); organ 8 registrov (1752), (1795), 5 registrov (1825), 8 registrov (1825)

Forma *musica figuralis*

Liptovský Hrádok „*Violina 5, Alto Viola 2, Violoncello 1, Flauta 2, Clarineta 4, Violon 1, Fagoth 2, Cornua 4, Tromboni 2, Clarini 6, Tympana 4, Tympana magnum 1, Picola, Flautinen 2, Orbiculi Turcici 2, Carolin 1, Tamburinum 1, Triangulum 1*“ (1825); organ 24 registrov (1825)

Liptovský Mikuláš „*1 Tympana, Flautibus, Cornua 2*“ (1752); organ „*satis magnum*“ (1752), 7 registrov (1825)

TURČIANSKA STOLICA

Forma *con trombe e tympani*

Kláštor pod Znievom „*Tympana 2, Tubae 2, Cornua 2*“ (1811); organ 7 registrov (1754), (1821)

NOVOHRADSKÁ STOLICA

Forma *con trombe e tympani* [?]

Biskupice organ 7 registrov (1784), (1813)

Breznička organ 6 registrov (1836)

Divín organ 10 registrov (1755), 8 registrov (1813)

Horný Tisovnik organ 5 registrov (1813)

Podkriváň organ 6 registrov (1836)

Rapovce organ bez uvedenia počtu registrov (1784), organ 8 registrov (1813)

Stará Bašta organ 5 registrov (1753), (1831)

Šávoľ organ 5 registrov (1755), (1813)

Veľká nad Ipľom organ 7 registrov (1755), (1784), 6 registrov (1813)

SPIŠSKÁ STOLICA

Forma *con trombe e tympani*

Gelnica „*Tympana 2, Tubas 2*“ (1781); organ bez uvedenia počtu registrov (1781), (1814), organ 33 registrov (1829)

Kežmarok „*Tympana 2*“ (1803); organ „*major, minor*“ (1754), 18 + 10 registrov (1803) „*Tympana*“ (1832); organ 18 + 10 registrov (1832)

- Kluknava „*Tympana 2, Tubas 4*“ (1804); organ bez uvedenia počtu registrov (1804), „2 *Tubas, Tympana 2*“ (1832); organ 9 registrov (1832)
- Lendak „1 *Tympanorum*“ (1832); organ 7 registrov (1790?), 6 registrov (1832)
- Lubica „2 *Pauken*“ (1832); organ 18 + 4 registre (1803), 16 registrov + pedal (1832)
- Markušovce „2 *Tympana, 2 Tubas*“ (1832); organ 6 registrov (1832)
- Matejovce „2 *Tympana*“ (1832); organ 7 registrov (1803), (1832)
- Nová Lubovňa „2 *Tympana*“ (1832); organ 7 registrov (1792), (1832)
- Podolínec „*Tympana*“ (1832); organ „*major, minor*“ (1792), organ 11 registrov (1832)
- Poprad „2 *Tympana*“ (1832); organ 3 registre (1798), (1803), 12 registrov (1832)
- Slovenská Ves „2 *Tympana, 2 Tubae*“ (1799); organ 11 registrov (1799), „2 *Tympana, 2 Tubae*“ (1832); organ 10 registrov (1832)
- Spišská Belá „*Tubae 2, Tympanae 2*“ (1832); organ bez uvedenia počtu registrov
- Spišská Sobota „2 *Tympana, 2 Tubas*“ (1832); organ „*magnum*“ (1803), (1832)
- Spišská Stará Ves „1 *Tympanum, 4 Tubas*“ (1832); organ 13 registrov + pedal (1801), 15 registrov + pedal (1832)
- Spišská Teplica „2 *Tympana*“ (1832); organ „*mediocre*“ (1798), organ 7 registrov (1832)
- Spišský Štvrtok „*Tympanum, 2 Tubas*“ (1832); organ 6 registrov (1776), (1804), (1832)
- Tvarožná „*Tubas 2, Tympanum 1*“ (1832); organ 5 registrov (1803), (1832)
- Veľká Lesná „1 *Tympanum, 2 Tubas*“ (1832); organ 7 registrov (1801), (1832)
- Vrbov „3 *Tubas, Tympanum*“ (1832); organ 9 registrov (1754), (1791), (1803), (1832)

Forma *musica figuralis*

- Spišská Nová Ves „2 *Cornua, 5 Tubas, 2 Tubas, 1 Zing-Basso-Serpenth, 2 Tympana, 1 Violon, Glocken Spiell, 3 Clarines*“ (1832), organ 20 registrov (1804), 21 registrov (1832)
- Spišské Podhradie „2 *Tubas, 1 Fides*“ (1832); organ „*majus, minus*“ (1754), organ 20 registrov (1832)
- Spišské Vlchy „*Tubae 5, 2 Cornis, Fidibus, 2 Fagote, Hoboe, 2 Waldhorn, 2 Tympana, 1 Violon*“ (1832); organ 18 registrov (1803), (1832)
- Stará Lubovňa „*Alto-Viola 1, Tubae 2, Cornua 2, Tympana 2*“ (1792); organ 16 registrov + pedal (1792), „*Alto-Viola, Tubae 2, 2 Tympana*“ (1832); organ 15 registrov (1832)
- Švedlár „4 *Fides, 1 Alto Viola, 1 Basseta, 2 Tympana, 2 Tubae, 2 Cornua*“ (1814), „3 *Fides, 2 Clarinetti, 1 Alto Viola, 1 Basetta, 2 Tympana, 2 Cornuo*“ (1829); organ 17 registrov + pedal (1829)
- Spišská Kapitula „*Positiva seu Organella 2*“, „*Fides 4, Cornua 2, Tubae 4, Tympana 4, Krumboynae 2, Bratcsa 1*“ (1795); Organ „*major, alterum minor*“, (1796), organ „*magnum cum Pedali*“, organ 7 registrov „*alter minor*“ (1804)

ABOVSKÁ STOLICA

Forma *con trombe e tympani*

- Štós „2 *Tympana, 3 Tubas*“ (1814); organ 12 registrov (1855)

Forma *musica figuralis*

- Vyšný Medzev „*Tympana 2, Tubas 4, Fides 1*“ (1781); „*organellum*“ (1781), „3 *Tubas, Cornua 2, 2 Tympana*“ (1814); „*organellum*“ (1814)

GEMERSKÁ STOLICA

Forma *con trombe e tympani*

Jelšava „*Tubae, Tympana*“ (1814); organ 13 registrov (1753), (1782), (1814)

Ožďany „*Tympanum 1*“ (1834); organ 8 registrov (1834)

Revúca „*Clarinet 1*“ (1814); organ 6 registrov (1754), 10 registrov (1814)

ŠARIŠSKÁ STOLICA

Forma *con trombe e tympani*

Torysa „*4 Tubarum*“ (1813); organ 9 registrov (1772), 12 registrov + pedal (1813)

Forma *musica figuralis*

Bardejov „*2 Tympana, Tuba, Posaun, Fides 1*“ (1746); organ „*magnum*“ (1746), 33 registrov (1775), „*Tympanis, Tubis*“ (1813); organ 33 registrov (1813)

Prešov „*Instrumenta musicalia*“, *2 Tympanorum*“ (1775); organ 32 + 10 registrov (1775), „*Tubae Posaunum 3, Klarin 2, Fagot 1, Flauttraversis 3, Cornu 4*“ (1814); organ 32 + 10 registrov (1814)

ZEMPLÍNSKA STOLICA

Forma *con trombe e tympani*

Humenné „*Tympana 2*“ (1816); organ 10 registrov (1773), organ 8 + 4 registre (1816)

Forma *musica figuralis*

Vranov nad Topľou „*6 Tubae, Tympana 2, Fides*“ (1816); organ 9 registrov (1816)

PRÍLOHA 3

Vizitátormi potvrdené uvádzanie diel *musica figuralis*

BRATISLAVSKÁ STOLICA

Gajary (1783)

Horné Orešany (1782)

Majcichov (1781)

Modra (1781, 1823)

Nové Košariská (1781)

Pezinok (1788)

Rača (1781)

Sereď (1781)

Smolenice (1782)

Stupava (1782)

Svätý Jur (1780)

Šamorín (1830)

Trnava (1823)

Veľké Leváre (1783)

NITRIANSKA STOLICA

Jablonica (1788)
Holíč (1788, 1823)
Jacovce (1780)
Leopoldov (1788)
Mojmírovce (1770)
Myjava (1788)
Nové Mesto nad Váhom (1788)
Senica (1788)
Skalica (1788, 1823)
Sobotište (1788)
Stará Turá (1788)
Šaštín (1788)
Šurany (1779)
Topoľčany (1841)

TRENČIANSKA STOLICA

Bánovce nad Bebravou (1767)
Púchov (1797)

KOMÁRŇANSKÁ STOLICA

Komárno (1780)

SPIŠSKÁ STOLICA

Gelnica (1829)
Smolník (1829)

ŠARIŠSKÁ STOLICA

Bardejov (1813)

Summary

NOTES ON THE TYPOLOGY OF SACRED MUSIC (FROM FOLK HYMNS TO FIGURAL MUSIC)

In researching the culture of sacred music (of the Roman Catholic Church, the major denomination) during the epoch of classicism on the territory of present-day Slovakia, at that time Upper Hungary, we have reached a new stage of knowledge. That was made possible by long-term systematic research of the canonical visitations. The argumentative force of the rich musical factography contained in them was increased by the application of a new typography. The latter is preferentially based on criteria of a musical nature and secondarily on features of a universal cultural nature. Thanks to the new typology, for which the character and level of performance practice was decisive, it has been possible not only to fill in many blank spaces in the hitherto received picture of our music history but also to correct numerous statements conditioned by their time of appearance.

As regards the character of performance practice, the culture of Catholic sacred music in Slovakia had three fundamental forms. The simplest was folk hymn singing accompanied by organ playing. A higher form was the (significantly improvised) practice *con trombe e tympani* and its numerous intermediate developmental stages. Regarded as the “terminus” of their efforts by performers, and also by representatives of the Catholic Church, was *musica figuralis*. Essential to this was the unqualified acceptance of a written version of the music provided by the composer and the considerable growth of the reproductive apparatus, especially of wind instruments. One must emphasise that in all forms of performance practice the organ (with appropriate technical equipment), and a competent organist, were of key significance.

We can make a reasonably reliable reconstruction of the level of performance practice, supported by the factography on the nature of the music gained by researching the canonical visitations. This encompasses a rich body of data on musicians, contemporary organs and the other instruments used, and also the music repertoire. The latter has been supplemented by information from hitherto unknown inventories of music literature. There is a valuable identification of previously unnoticed places (confirmed by the visitations) where *musica figuralis* was practised. Also of an essentially unique kind are the assessments of musicians by the visitors. The latter concentrated principally on talent, quality of education and performance skills (especially of figural music and the thorough bass) of the organists.